

УДК 371.214 (94)

О. А. Бондарчук,
аспірант
(Інститут педагогіки НАПН України)
bonoa28@yahoo.com

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ ОСВІТИ КОРИННОГО НАСЕЛЕННЯ АВСТРАЛІЇ

Статтю присвячено питанням освіти і культури корінних жителів Австралії від періоду перших поселенців на континенті до нашого часу. Розглянуто основні стратегії та ініціативи Мельбурнської декларації 2008 року та Освітнього плану-дії 2010-2014, затверджених федеральним урядом спільно із урядом штатів та материкових територій щодо покращення рівня освіти учнів – представників корінного населення. Охарактеризовано дії уряду, спрямовані на досягнення забезпечення рівного доступу до освітніх послуг аборигенів та жителів островів протоки Торрес.

Постановка проблеми. Важливим кроком у майбутнє Австралії стало проведення урядом низки освітніх реформ в галузі шкільної освіти за останні десятиліття. Усвідомлюючи той факт, що освіта для молоді Австралії є підґрунтям, на якому будується майбутнє нації, міністри освіти штатів та материкових територій узгодили питання щодо співпраці в освітньому секторі на найближче десятиліття. Сьогодні спостерігаються вже істотні зрушення: триває робота над розробленням та впровадженням Національного курикулуму F-12 (від груп дошкільної підготовки до 12 класу) для загальноосвітніх шкіл, запроваджено Національну атестаційну програму, розроблено веб-сайт "Моя школа". Проте, у прагненні як до справедливості, так і до досконалості в освітній галузі, шкільна освіта розцінюється не тільки з позицій досягнень, а й недоліків. Так, в Австралії визнають, що не вдалося покращити освіту для багатьох корінних жителів, і тому це залишається завданням наступного десятиліття.

Аналіз останніх досліджень. Вивчаючи питання освіти корінного населення, ми зверталися до наукових праць таких австралійських учених, як Д. Гендерсон, А. Екерман, Р. Рейнолдс, К. Бересфорд, Я. Грей. Українськими науковцями, зокрема, Л. Голуб освітні проблеми аборигенів та жителів островів протоки Торрес розглядалися частково.

Мета статті – проаналізувати освітню політику федерального уряду стосовно учнів – представників корінного населення Австралії.

Виклад основного матеріалу. Особливістю австралійської освіти є присутність таких груп населення, як емігранти, що прибули до Австралії із різних куточків світу та корінні жителі цього континенту.

Корінне населення Австралії складається із аборигенів та жителів островів протоки Торрес, які є представниками зовсім різних культур. Перші із них мешкають в великих та маленьких містах, в сільській та віддаленій місцевості; другі – проживають на прибережних островах північно-східного узбережжя та прилеглих материкових територіях Австралії.

Корінні жителі Австралії мають найтривалішу культурну історію в світі, яка бере свій початок від льодовикового періоду. Хоча учені й досі не дійшли щодо цього спільної думки, проте, вважається, що перші люди прибули до Австралії з Індонезії приблизно 70000 років тому. Перші переселенці, яких археологи пізніше назвали "робустами", через їх крупнокісткову статуру, були предками австралійських аборигенів. Аборигени Австралії належать до австралоїдної гілки негроїдної раси. Корінні австралійці – це численні племена, що розмовляють більш як 200 різними мовами [1: 136]. За даними Бюро статистики 2006 року в Австралії налічується біля 2,2 % представників корінного населення, що становить 470 тисяч із 22 мільйонів жителів країни [2].

Культура корінних жителів істотно відрізняється від східних культур. Аборигени та жителі островів протоки Торрес зберегли до нашого часу в своїй культурі первісну єдність і через покоління передають тисячолітні культурні традиції. Сучасні аборигени, як і їхні предки мають своє власне бачення створення світу, яке тісно пов'язане із природою. Вони вірять, що живуть на Землі із часів "Ери сновидінь", заселеною духами предків.

Расизм перших місіонерів із Великобританії ігнорував традиційну багатівікову культуру і освіту аборигенів. Однією із головних причин невизнання традицій освіти аборигенів першими поселенцями полягає в тому, що на відміну від практики "білих", освіта аборигенів була живою культурою і функціонувала без таких артефактів, як шкільні заклади і підручники [3: 100].

Протиріччя в культурі і освіті між аборигенами та європейцями стали однією із причин дискримінації в освіті до середини 60-х років. Діти аборигенів мали можливість навчатися в місіонерських церковних та державних школах, де вони були відрізані від спілкування зі своїми родинами. Навчання проводили лише англійською мовою, а культурні традиції їх зовсім замовчувались. Після всенародного референдуму в 1967 році аборигени стали рівноправними громадянами Австралії: був проведений перепис населення і їм надано право голосувати [4: 18].

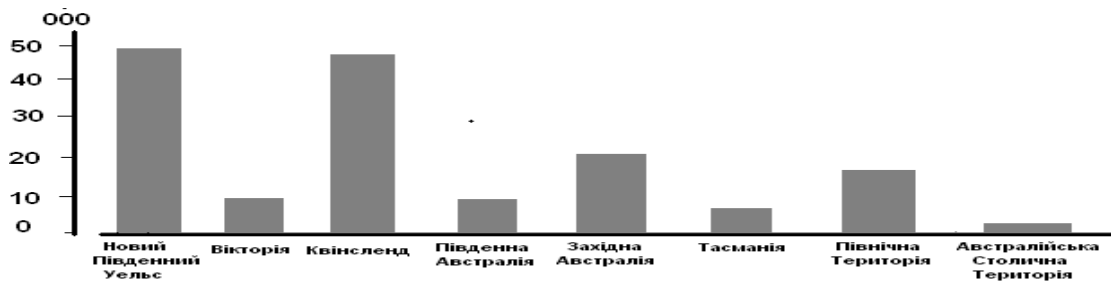
Із прийняттям законів в 1989 та 1990 роках надання рівного доступу до освіти аборигенам та жителям островів протоки Торрес стало частиною освітньої політики Австралії. Найбільш важливим в організації

освіти корінних жителів було прагнення поєднати традиційну європейську систему із відродженням культури корінних народів Австралії, вивченням мови аборигенів, введенням методів навчання, характерних для цих народів.

Кількість учнів, вихідців із корінного населення з кожним роком зростала. Особливо цей процес був помітним з 1998 по 2008 рік, коли з 102166 учнів школу почали відвідувати 151669 учнів. В 2010 році число учнів – вихідців із корінного населення в закладах шкільної освіти вже становило 162831. У наведеній нижче таблиці показана кількість учнів – представників корінного населення за різними регіонами та типами шкіл у країні [1].

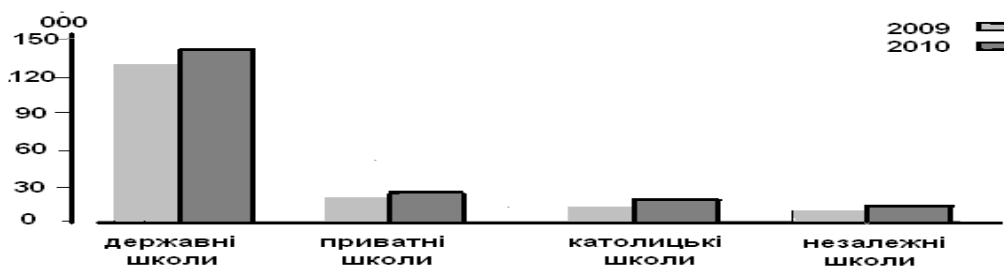
Таблиця 1.

Учні – представники корінного населення Австралії за регіонами

Таблиця 2.

Учні – представники корінного населення за типами шкіл

Отже, можна сказати, що більшість учнів – представників корінного населення є учнями державних шкіл, причому їх кількість з кожним роком все зростає. Починаючи з 70-х років федеральний уряд, уряд штатів та материкових територій приділяють велику увагу наданню рівного доступу до шкільної освіти учням – представникам корінного населення, як фінансово, так і організаційно-методично. Вже до середини 80-х років спостерігалось збільшення учнів – представників корінного населення в старших класах загальноосвітніх шкіл, коледжів та в університетах.

У 2008 році австралійський федеральний уряд, уряди штатів та материкових територій намітили перспективи розвитку освітнього сектора на найближче десятиліття, які закріпили в Національній Освітній Угоді (National Education Agreement, NEA). Угода стала підставою для затвердження Мельбурнської декларації (Melbourne Declaration, 2008), в якій зазначено основні стратегії, ініціативи, шляхи реформування шкільної освіти в Австралії. Основні положення цієї декларації стосуються: розвитку міцних партнерських зв'язків; підвищення професійного рівня вчителів та керівників шкіл; посилення позиції дошкільної освіти; розвитку середньої школи; підтримки старшої школи; розроблення та впровадження високоякісного куррикулуму та системи оцінювання; покращення рівня освіти дітей корінних жителів Австралії та учнів із малозабезпечених родин; збільшення підзвітності та прозорості шкільної освіти Австралії.

Відповідно до положень Мельбурнської декларації 2008 року, уряд та шкільний сектор Австралії зобов'язались працювати разом задля підвищення освітніх досягнень дітей – представників корінного населення і вихідців із малозабезпечених родин. Робота триває в трьох напрямках:

- 1) "скорочення прогалін" в успішності дітей корінного населення;
- 2) надання цільової допомоги учням із малозабезпечених родин;
- 3) зосередження уваги на покращенні шкільних умов в районах із низьким соціально економічним

статусом [5: 10].

На думку прем'єр міністра Австралії Джулії Гіллард, країні потрібні справжні зміни в освітній галузі, а особливої уваги заслуговують проблеми, що постали сьогодні перед австралійською школою. Проведені вдало освітні реформи сприятимуть збільшенню продуктивності праці всіх австралійців і розв'язанню проблем, пов'язаних із соціалізацією представників корінного населення, а також національних меншин [6: 14].

Рада міністрів з питань освіти, раннього розвитку дітей та у справах молоді (MCEECDYA) в квітні 2010 року ухвалила Освітній план-дій 2010-2014, в якому окреслено дії уряду щодо досягнення загальнонаціональної мети про рівний доступ до освітніх послуг аборигенів та жителів островів протоки Торрес. Освітній план-дій 2010-2014 спрямований на підтримку освітньої політики, яку проводить уряд Австралії по відношенню до цих категорій населення. В структурі плану відображені головні положення Мельбурнської декларації 2008 року. Керівники приватних освітніх закладів освіти усіх штатів і територій Австралії погодилися сприяти виконанню усіх пунктів, зазначених в Освітньому плані-дій 2010-2014. Освітній план-дій 2010-2014 спрямований на здійснення суттєвих структурних та інноваційних реформ у дошкільній освіті, середній школі для того, щоб поліпшити результати навчання учнів – дітей аборигенів та жителів островів протоки Торрес.

Головні пункти Освітнього плану-дій 2010-2014 щодо надання рівного доступу до освітніх послуг аборигенам та жителям островів протоки Торрес передбачають контроль за:

- 1) готовністю дітей до школи;
- 2) видами занять з дітьми;
- 3) відвідуванням учнями школи;
- 4) мовною та математичною грамотністю;
- 5) якісним навчанням, кадровою політикою;
- 6) вибором професії після закінчення школи.

Уряд Австралії звітує про виконання Освітнього плану-дій 2010-2014 у щорічному звіті перед громадськістю [7: 3].

Історична подія відбулась в Австралії 13 лютого 2008 року. В цей день прем'єр-міністр Австралії Кевін Радд проголосив промову "Вибачення за втрачені покоління". Від імені всіх австралійців Кевін Радд вибачився перед жителями – представниками корінного населення Австралії за політику, що проводив уряд Австралії усіх часів по відношенню до аборигенів та жителів островів протоки Торрес, які завдали глибоких страждань, скорботи і привели до втрати багатьох їхніх співвітчизників. Він зазначив, що австралійці розпочали нову сторінку в історії своєї країни, із надією на те, що така несправедливість ніколи більше не повториться в цивілізованому світі. Кевін Радд висловив сподівання, що в майбутньому всі австралійці незалежно від їх походження, будуть рівноправними партнерами, із рівними можливостями і рівним доступом до формування наступної глави в історії Австралії [8: 7].

Уряд Австралії поставив завдання перед Управлінням освіти, праці і трудових відносин (DEEWR – *Department of Education, Employment and Workplace Relations*) розробити план заходів щодо скорочення прогалини в освітніх досягненнях між представниками корінного та некорінного населення Австралії. Невдовзі фахівці цього відомства запропонували низку шкільних програм та ініціатив, наведених нижче.

1. Програма "Посол освіти корінного населення". Посланець освіти мотивує учнів – представників корінного населення до навчання, підкреслює важливість відвідування школи, а також необхідність володіння навичками мовної та математичної грамотності; пропагує освіту як важливий інструмент для розвитку лідерства; допомагає погодженню різнопланових питань в школах; розповідає про переваги отримання повної середньої, а в подальшому й вищої освіти як єдиного шляху до здобуття професійної кваліфікації та відкриття власного бізнесу.

2. За підтримки федерального уряду неприбуткова організація "Освітня стипендіальна фундація" пропонує учням – представникам корінного населення стипендії для навчання в школах-пансіонатах. Такий крок допоможе молоді корінного населення будувати майбутнє завдяки доступу до якісної шкільної освіти. Можливим є також стипендії на отримання вищої освіти.

3. Програма "Підвищення мовної та математичної грамотності" передбачає набуття учнями мовних та математичних навичок, що значно підвищить їхні навчальні результати в цих галузях.

4. Створено першу народну консультативну групу, яка надає поради австралійському уряду щодо підвищення рівня шкільної освіти корінного населення. До групи входять представники корінного населення із наукових кіл, шкільної освіти, дошкільної освіти та громадських організацій.

5. Австралійський уряд зобов'язався виділити 30 мільйонів австралійських доларів приблизно ста школам, де переважно навчаються учні – представники корінного населення. Ці інвестиції є додатковою допомогою, спрямованою на підвищення освітніх досягнень учнів, мотивації до відвідування школи, активної їх участі у шкільних заходах.

6. Стипендії уряду для учнів – представників корінного населення, що бажають здобути професію вчителя в університетах Австралії.

7. Програма для молоді корінного населення "Лідерство" передбачає стипендії для учнів – представників корінного населення на отримання повної середньої освіти та вищої освіти.

8. Молодіжна програма сприяння мобільності, що спонукає молодих людей – представників корінного населення із віддалених районів переїжджати на нові місця для оволодіння навичками, необхідними для отримання роботи у своїй громаді чи в іншому місці.

9. Запровадження індивідуальних планів навчання школярів є одним із найкращих способів підвищення участі батьків та опікунів у навчальному процесі школи.

10. Програма "Участь батьків та громади" також спрямована на залучення батьків та опікунів до активної участі в шкільному процесі, що має привести до покращення результатів успішності учнів.

11. Програма "Шкільне харчування" – це безкоштовні сніданки і обіди для школярів, що проживають у віддалених районах Північної території Австралії.

12. Запровадження програми "Спортивний шанс" заохочує до участі школярів у спортивних заходах та активному відпочинку.

13. Програма "Що працює" започаткована з метою надання допомоги шкільному персоналу при плануванні навчального процесу для покращення освітніх результатів учнів – представників корінного населення.

Управління освіти, праці і трудових відносин (DEEWR) у співпраці із іншими державними освітніми структурами зобов'язалось сприяти виконанню зазначених вище ініціатив, щоб невдовзі зменшити недоліки в доступі до освітніх послуг для аборигенів та жителів островів протоки Торрес.

Висновки. Отже, надання рівного доступу до освітніх послуг аборигенів та жителів островів протоки Торрес є частиною освітньої політики, яку проводить австралійський уряд в XXI столітті, керуючись основними положеннями Мельбурнської декларації 2008 року та Освітнього плану-дій 2010-2014. Участь корінного населення у запропонованих Управлінням освіти, праці і трудових відносин (DEEWR) шкільних програмах сприяє підвищенню освітніх досягнень дітей аборигенів та жителів із віддалених районів Австралійського континенту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Австралия и Новая Зеландия : [лингвострановедческий словарь] / [под общим руководством В. В. Ощепковой, А.С. Петриковской]. – М. : Русский язык, 1999. – 211 с.
2. Australian Bureau of Statistics. (May 2006) Schools Catalogue 4221.0, table 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.abs.gov.au>.
3. Волкова А. А. Традиции и инновации в развитии школьного образования Австралии : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / А. А. Волкова. – М. : РГБ, 2005. – 114 с.
4. Reynolds R. J. The education and socialization of Australian Aboriginal students / R. J. Reynolds. – International Education, V. 31, № 2, Spring 2002. – P. 18–32
5. Ministerial Council for Education, Early Childhood Development and Youth Affairs. Melbourne Declaration on Educational Goals for Young Australians. – Melbourne, 2008. – 20 p.
6. Rudd K. and J. Gillard. Quality education : The case for an education revolution in our schools / K. Rudd, J. Gillard. – Commonwealth of Australia, 2008. – 38 p.
7. Ministerial Council for Education, Early Childhood Development and Youth Affairs. Aboriginal and Torres Strait Islander Education Action Plan 2010-2014. – MCEECDYA, 2010. – 46 p.
8. Henderson Deborah J. The apology, the Aboriginal dimension of Australian history and a national history curriculum : beginning a new chapter? / J. Deborah Henderson. – QHistory, 2008. – 18 p.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Avstraliia i Novaia Zelandiia [Australia and New Zealand] : [lingvostranovedcheskii slovar'] / [pod obshchim rukovodstvom V. V. Oshchepkvoi, A. S. Petrikovskoi]. – M.: Russkii yazyk, 1999. – 211 s.
2. Australian Bureau of Statistics. (May 2006) Schools Catalogue 4221.0, table 11 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.abs.gov.au>.
3. Volkova A. A. Traditsii i innovatsii v razvitii shkol'nogo obrazovaniia Avstralii [Traditions and Innovations in the School Education Development] : dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 / A. A. Volkova. – M. : RGB, 2005. – 114 s.
4. Reynolds R. J. The education and socialization of Australian Aboriginal students / R. J. Reynolds. – International Education, V. 31, № 2, Spring 2002. – P. 18–32
5. Ministerial Council for Education, Early Childhood Development and Youth Affairs. Melbourne Declaration on Educational Goals for Young Australians. – Melbourne, 2008. – 20 p.
6. Rudd K. and J. Gillard. Quality education : The case for an education revolution in our schools / K. Rudd, J. Gillard. – Commonwealth of Australia, 2008. – 38 p.
7. Ministerial Council for Education, Early Childhood Development and Youth Affairs. Aboriginal and Torres Strait Islander Education Action Plan 2010-2014. – MCEECDYA, 2010. – 46 p.
8. Henderson Deborah J. The apology, the Aboriginal dimension of Australian history and a national history curriculum : beginning a new chapter? / J. Deborah Henderson. – QHistory, 2008. – 18 p.

Матеріал надійшов до редакції 13.03. 2013 р.

Бондарчук Е. А. Национальная политика развития образования коренных жителей Австралии.

Статья посвящена вопросам образования и культуры коренных жителей Австралии с периода первых поселенцев на континенте до нашего времени. Рассмотрены основные стратегии и инициативы Мельбурнской декларации 2008 и Образовательного плана-действий 2010-2014, утверждённых федеральным правительством совместно с руководством штатов и материковых территорий касательно улучшения уровня образования учеников – представителей коренного населения. Охарактеризованы действия правительства по достижению общенациональной цели о равном доступе к образовательным услугам аборигенов и жителей островов пролива Торрес.

Bondarchuk O. A. The National Policy in Education of the Indigenous People in Australia.

The paper deals with the educational and cultural issues of Indigenous people in Australia from the period of the first settlements till the present time. The key strategies and initiatives of Melbourne Declaration 2008 and Aboriginal and Torres Strait Islander Education Action Plan 2010-2014 approved by the Federal government and the government of state and territories are considered concerning the improvement of the educational level of the indigenous students. Government actions in achieving the national goal of equal access to the educational services for Indigenous People are characterized. The Aboriginal and Torres Strait Islander Schooling agenda through a number of programs and initiatives aims to improve reading, writing and numeracy achievements of Aboriginal and Torres Strait Islander students, as well as Year 12 attainment rates by 2020.